

REGULERING AV FISKET ETTER MAKRELLSTØRJE I 2024

1 SAMMENDRAG

Rammebetingelsene for fisket etter makrellstørje fastsettes av den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk, ICCAT (The International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas). Årsmøtet i ICCAT vil avholdes i Kairo fra den 13.-20. november. De endelige rammebetingelsene for fisket etter makrellstørje i 2024 vil først være på plass etter dette møtet. I det følgende legges innværende års kvote, inkludert en eventuell overføring fra 2023, til grunn for forslag til regulering for 2024. Det understrekes at tallene er ment som en illustrasjon.

Fiskeridirektøren forutsetter at reguleringen blir i samsvar med ICCAT sine vedtak etter at høringsprosessene er avsluttet.

Det bemerkes for øvrig at fisket for 2023 ikke er avsluttet i skrivende stund.

Fiskeridirektøren foreslår i all hovedsak en videreføring av reguleringen av makrellstørje fra 2023, men ønsker å foreta noen justeringer for å sikre at forholdene legges til rette for at den norske kvoten utnyttes, blant annet i fisket etter makrellstørje med not. Hovedutfordringen til fartøyene i denne gruppen er å få levert og omsatt makrellstørjen, særlig litt ut i sesongen. Prisen fiskeren får for fangstene er ofte lav selv om kvaliteten på størjen på utsalgssted ikke nødvendigvis reflekterer dette. Manglende leverings- og omsetningsmulighet gjør at fartøyene gir seg, til tross for tilbakemeldinger om at det hadde vært uproblematisk å utnytte kvoten.

I tillegg kolliderer sesongen for fiske etter makrellstørje med makrellsesongen. Fartøyene vil da prioritere å fiske makrell på bakgrunn av ovennevnte markedsutfordringer. Jo senere fartøyene kommer i gang med sesongen, dess vanskeligere blir det å fiske opp kvoten. Som følge av utfordringene med å ta kvoten, ønsker Fiskeridirektøren å gjøre noen justeringer med reguleringen for fiske i gruppen for not. ICCAT åpner for såkalt Joint Fishing Operation (JFO). Dette er et fiske der flere fartøy som fisker med not samarbeider, og der fangsten hos ett av fartøyene kan registreres på kvoten til et annet fartøy innenfor en allerede avtalt fordelingsnøkkel. Fiskeridirektoratet vil undersøke om det er mulig å melde inn alle fartøyene som fisker med not i en JFO og så benytte denne kun i tilknytning til fangstsertifikat. Dette vil kunne bidra til at en større andel av kvoten blir tatt, noe som er svært viktig for at Norge skal fortsette å opprettholde og eventuelt øke kvoten vi har på makrellstørje.

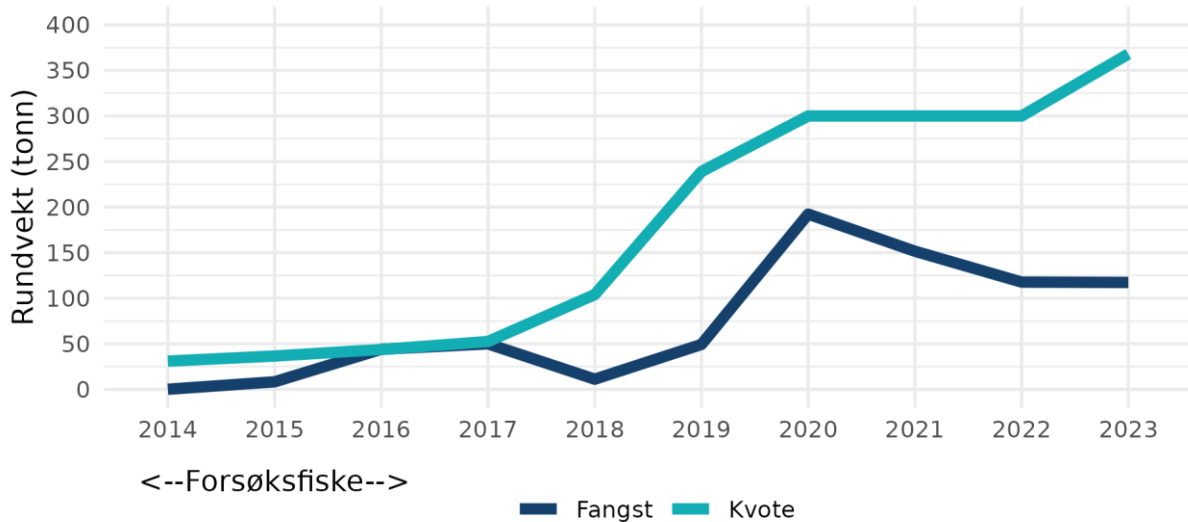
2 BAKGRUNN

Norske fartøy fisket store fangster av makrellstørje på 1950-tallet, men utover på 60- og 70-tallet falt fangstmengden. Fra slutten av 80-tallet ble det kun tatt enkelte bifangster. På grunn av bestandssituasjonen ble alt fiske etter makrellstørje i norske farvann forbudt i 2007. Noen bifangster ble registrert i kolmulefisket vest av Irland i 2008, 2013 og 2014. I 2013 ble det også registrert bifangst av makrellstørje i fisket etter hestmakrell i norske farvann. Fordi det var klare tegn til bedring i bestandssituasjonen åpnet Nærings- og fiskeridepartementet for et forsøksfiske etter makrellstørje i norske farvann i 2014 til og med 2016. Fra og med 2017 har

fisket etter makrellstørje blitt gjennomført som et ordinært fiske innenfor rammene fastsatt av ICCAT.

Figur 1 viser utviklingen i kvote og fangst siden forsøksfisket startet opp i 2014. Den store økningen i den norske kvoten skyldes både at totalkvoten for makrellstørje har økt i løpet av perioden, samt at Norge også har fått en større andel av totalkvoten.

Figur 1: Oversikt over norsk kvote og fangst i årene 2014-2023

Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 2023-11-07

3 ICCAT

Makrellstørje er en langtmigrerende art som forvaltes av den regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonen ICCAT. Norge ble medlem i 2004 etter å ha hatt observatørstatus i organisasjonen i mange år.

ICCATs forvaltningsplan inneholdt frem til og med 2013 et forbud mot fiske etter makrellstørje i våre farvann. Under årsmøtet i ICCAT i 2013 fikk vi imidlertid gjennomslag for, innenfor strenge rammer, å åpne for fiske med line i perioden 1. august til 31. januar og med ringnot fra 25. juni til 31. oktober. Den norske fiskesesongen ble, under årsmøtet i 2018, utvidet for not til å gjelde til og med 15 november fra og med 2019. For fartøy som fisker med line og som er under 24 meter åpnet ICCAT for fiske gjennom hele året, men satte likevel et vilkår om at den enkelte medlemspart må regulere fiskesesongen nærmere i det nasjonale regelverket.

4 FISKET ETTER MAKRELLSTØRJE I 2022

Den norske kvoten på makrellstørje for 2022 var i utgangspunktet på 300 tonn. Norge søkte imidlertid Panel 2 i ICCAT om å få overført 5 % av ubenyttet kvantum fra 2021 til 2022, og fikk dette godkjent. Vedtaket innebar et tillegg i kvoten på 15 tonn. Norsk totalkvote av makrellstørje i 2022 ble dermed satt til 315 tonn.

Fra årets begynnelse åpnet Nærings- og fiskeridepartementet for at åtte fartøy som fisker med not kunne få adgang til å delta i fisket etter makrellstørje: Ett fartøy over og syv fartøy under

40 meter. Hvert av fartøyene fikk en fartøykvote på 41,75 tonn makrellstørje, hvorav 31,75 tonn var et garantert kvantum. I tillegg opprettet departementet en ny gruppe for småskala kystfartøy og åpnet for at inntil 25 fartøy skulle kunne delta i denne gruppen. Fartøy i denne gruppen har en gruppekvote på 18 tonn. Fisket er regulert som et «olympisk fiske», der fartøyene ikke får tildelt individuelle kvoter, men fisket stoppes når gruppekvoten er beregnet oppfisket. Det ble videre avsatt 15 tonn til bifangst for fartøy som ikke har adgang til å delta i direktefisket, 3 tonn til merk- og slippfiske, 7 tonn til rekreasjonsfiske og 18 tonn til forsøksfiske på levendelagring av makrellstørje.

I forkant av sesongen ble ett fartøy trukket fra fisket som følge av at det lå på verksted. Et annet fartøy ga også tidlig beskjed om at det ville prioritere makrellfisket, og trakk seg derfor fra størjefisket. Ett fartøy ble forlenget og fikk en lengde over 40 meter, mens ett fartøy under 40 meter ble skiftet ut med et fartøy over 40 meter. For å sikre at fartøyene fikk delta i fisket ble forskriften endret slik at de to fartøyene over 40 meter kunne delta. Fartøyet som opprinnelig hadde adgang til å delta i gruppen over 40 meter takket nei til å delta.

Etter at sesongen hadde begynt ble det en rekke utsettelse for oppstart av fiske for flere av fartøyene fordi fisket etter makrell ble prioritert. Fiskeridirektoratet var i svært tett dialog med både fartøy og ICCAT som skulle levere observatørene som notfartøyene er pålagt å ha med om bord 100 % av tiden de fisker etter makrellstørje. Totalt deltok ett notfartøy over 40 meter og to notfartøy under 40 meter i fisket etter makrellstørje.

I likhet med i 2021 skapte manglende soneadgang i britisk sone for fiske etter makrell, utfordringer i fisket etter makrellstørje. Grunnen var at fisket etter makrell i norsk sone og fisket etter makrellstørje i stor grad overlappet hverandre. Fartøy med not som fikk adgang til å delta i fisket har også makrellkvote og hadde litt ulik tilnærming til fisket etter makrellstørje. Ett fartøy begynte å fiske størje tidlig i september og var ferdig med kvoten sin rundt 20. september før noen av de andre fartøyene med tillatelse hadde begynt sitt fiske. De fleste andre fartøyene begynte fisket i slutten av september. Alle notfartøyene, med unntak av ett, hadde avsluttet fisket i begynnelsen av oktober. Gjennom sesongen ble det gjennomført refordelinger flere ganger.

Flere av fartøyeierne oppga at grunnen til at de ga seg, eller valgte ikke å fiske, var en svært krevende markedsituasjon med lave priser på makrellstørje kombinert med høye emballasje- og fraktkostnader. I tillegg var det flere som mente at landindustrien hadde lagt dårlig til rette for fisket. På den annen side har aktører i landindustrien informert om at de ikke har blitt kontaktet av fartøy, og har stått klar til å sende fangst av størje ut i markedet. Fiskeridirektøren registrerer at det, som tidligere år, kan være et behov for å ha en felles plattform der de som fisker og de som omsetter størje kan møtes for å diskutere og planlegge gjennomføring av sesongen. Totalt leverte notfartøyene 431 størjer med en totalvekt på 99,9 tonn.

Som nevnt over ble det i 2022 for første gang etablert en gruppe for småskala kystfartøy. Det ble innført utstyrskrav tilsvarende kravene satt til deltakelse i merk- slipp og rekreasjonsfisket. Fartøyene som tidligere sto på rulleringslisten for fisket etter makrellstørje med line ble overført til denne gruppen, og det ble i tillegg gitt tillatelse til 11 fartøy. Det ble levert størje fra tre av fartøyene, totalt 44 størjer, med en samlet vekt på 13,1 tonn.

I 2022 ble det registrert 5,8 tonn makrellstørje som bifangst.

Totalt deltok 48 fiskelag i rekreasjonsfisket etter makrellstørje. 33 av disse lagene deltok også i merk- og slippfisket. Totalt har 22 makrellstørjer blitt merket med «spaghettimerke», som en del av et stort internasjonalt prosjekt. Tre makrellstørjer ble overlevert til Havforskningsinstituttet for satellittmerking. Ytterligere 18 makrellstørjer ble landet, og Havforskningsinstituttet har fått tilgang til vevsprøver (filet) til miljøgift- og næringsstoffanalyse. Slike prøver er ikke mulig å ta fra fisk som går til omsetning, fordi prøvene vil ødelegge størjens salgbarhet på grunn av måten prøven tas på. Over 200 fisketurer fra svenskegrensen i sør til nord for Frøya ble gjennomført i 2022, og det er registrert over 1 000 observasjoner av makrellstørjer.

En makrellstørje ble landet som følge av dødelighet i forbindelse med merk- og slippfisket etter makrellstørje.

Totalt ble det fisket 123,2 tonn makrellstørje av den norske kvoten på 315 tonn i 2022.

I likhet med i 2020 og 2021 gjennomførte Havforskningsinstituttet i 2022 forskning på levendelagring av makrellstørje. Forsøket ble startet opp senere enn planlagt, og det ble forsøkt kastet på makrellstørje. Makrellstørjen beveget seg imidlertid i raskere tempo og i større stimer enn man hadde fått meldinger om tidligere i sesongen, og Havforskningsinstituttet lyktes ikke med å få fangst.

5 FISKET ETTER MAKRELLSTØRJE I 2023

Den norske kvoten på makrellstørje i 2023 var i utgangspunktet på 368 tonn. Norge søkte imidlertid Panel 2 i ICCAT om å få overført 5 % av ubenyttet kvantum fra 2022 til 2023, og fikk dette godkjent. Vedtaket innebar et tillegg på 15 tonn. Norsk totalkvote av makrellstørje i 2023 ble dermed satt til 383 tonn. Fra årets begynnelse fikk syv notfartøy tildelt en kvote på 40 tonn hver. For øvrig ble det avsatt 2 tonn til merk- og slippfisket, 8 tonn til rekreasjonsfisket, 18 tonn til forskning på levendelagring og 15 tonn til bifangst av makrellstørje for fartøy som ikke har adgang til å delta i det direkte fisket.

Det var syv som fikk tillatelse til å delta i fisket med not i 2023. Flere av disse fartøyene har også kvote på makrell. Begrenset adgang til å fiske deler av kvoten i britisk sone førte til noe mer fleksibilitet i makrellfiske. De fleste fartøyene valgte likevel å fiske hele makrellkvoten før de startet fiske etter makrellstørje. Unntaket var Vestbris som deltok i pilotforsøket for levendelagring av makrellstørje sammen med Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet. Fartøyet foretok tre kast mellom 14. og 25. august, hvilket resulterte i fangst av til sammen 28 makrellstørjer. Tonnene ble avskrevet på fartøykvoten til Vestbris. Etter perioden for fiske under levendelagringsprosjektet var fullført, varslet fartøyet at de ønsket å fiske igjen seinere i sesongen, men avlyste seinere denne planen. For øvrig fisket Sjarmør frem til 31. august. Det var deretter ingen fartøy som deltok i fisket etter makrellstørje før Orfjord startet den 20. september. Både Bluefin, Edna Synnøve og Spjæringen valgte å fiske i oktober. Hillersøy trakk seg fra fisket. Det ble foretatt refordelinger 28. september og 27. oktober.

Totalt seks notfartøy har dermed deltatt i fisket. De har fisket 319 makrellstørjer, med en totalvekt på 91 tonn. Det var til sammen 22 fartøy som fikk adgang til å fiske i gruppen for småskala kyst. Så langt har 9 antall fartøy i denne gruppen landet fangst med en totalvekt på 8 tonn. Det er hittil registrert 2,5 tonn tatt som bifangst, mens rekreasjonsfiskerne har landet 4,5 tonn makrellstørje.

Totalt deltok 58 fiskelag i rekreasjonsfiske etter makrellstørje. 31 av disse lagene deltok også i merk- og slippfisket. Totalt 15 størjer ble merket med spagettimerker. Ytterligere 15 ble landet, og Havforskningsinstituttet har fått tilgang på vevsprøver (filet) til miljøgift- og næringsstoffanalyse som ikke er mulig å ta på fisk som går til omsetning, fordi prøvene vil ødelegge størjens salgbarhet på grunn av måten prøven tas på.

Tre makrellstørjer ble landet som følge av dødelighet i forbindelse med merk- og slippfisket.

Totalt er 106 av den norske kvoten på 383 tonn landet i 2023.

6 RAMMEVILKÅR FOR REGULERINGEN AV FISKET I 2024

6.1 BESTANDSSITUASJONEN

Bestanden av makrellstørje var lenge i svært dårlig forfatning på grunn av overbeskatning. For å begrense fangstene og få en effektiv gjenoppbygning på plass, har ICCAT de siste 10-15 årene gjennomført en rekke tiltak, blant annet lave fangstkvoter og krav om å tilpasse fangstkapasitet til kvotene. Videre er det innført regler om vern av gyteområder, tiltak for å unngå fangst av ungfisk, krav til registrering av all fangst og kontroll med at den årlige totalkvoten ikke overstiges. Som følge av at bestanden er i bedring vedtok partene i ICCAT i årsmøtet i 2018 å gå over fra en gjenoppbyggingsplan til en forvaltningsplan. Forvaltningsplanen, (rekommandasjon 22-08) har mindre strenge regler når det gjelder eksempelvis vern av gyteområder og fangst av ungfisk enn det som lå inne i gjenoppbyggingsplanen. Norge har arbeidet aktivt for å hindre at regelverket blir for lite strengt, og har også fått igjennom at all fangst skal registreres og avregnes kvote. Dette får særlig betydning hos kontraktsparter som har et landingsforbud, og vil bidra til at man får mer reelle tall knyttet til uttak fra bestanden.

Norge hadde frem til 2017 en andel på 0,23 % av totalkvoten. Denne andelen har økt gradvis i perioden 2018-2019, og for 2023 er andelen på 0,91 %. Dagens andeler legger imidlertid ingen føringer for fordelingen i perioden etter 2023, og det er derfor også usikkert hvor høy den norske andelen vil bli i fremtiden.

6.2 AVTALESITUASJONEN FOR 2024

Det er ikke fastsatt en størrelse på Norges kvote av makrellstørje i 2024. Med forbehold om eventuelle endringer etter at årsmøtet i ICCAT er avsluttet, anbefaler Fiskeridirektøren at den nasjonale reguleringen fra 2023 i all hovedsak videreføres.

6.3 REGULERING AV FISKET I 2024

Den norske kvoten på makrellstørje i 2023 var, som tidligere nevnt, på 383 tonn inkludert overføring på 15 tonn fra ubenyttet kvote i 2022. Fiskeridirektoratet legger i dette dokumentet til grunn en norsk kvote på 386,4 tonn for 2024. Dette forutsetter at Norge, i likhet med inneværende år, får overført 5 % (18,4 tonn) av ubenyttet kvote fra fjoråret. Endelig kvote vil først være kjent etter ICCAT-møtet i mars, 2024.

ICCATs regelverk setter klare begrensninger for hvor mange fartøy som kan fiske etter makrellstørje i de ulike landene. Begrensningene kommer som følge av ICCATs behov for å begrense de enkelte kontraktspartenes kapasitet, og på den måten sikre seg best mulig mot overfiske. Også i rekommandasjon 22-08 paragraf 18 b) har Norge fått inn et unntak som medfører at vi også i 2024 kan ha flere fartøy som fisker enn det ICCAT vanligvis tillater. Dette er under forutsetning av at Norges fiskeplan blir godkjent i Panel 2 i mars i 2024.

Som tidligere år må notfartøyene som får anledning til å delta uansett oppfylle en del krav, deriblant ha tilstrekkelig lugarplass til en forsker fra Havforskningsinstituttet og til en observatør. Dette kravet, samt øvrige krav, er nærmere beskrevet under.

Fiskeridirektøren viser til at det i dette saksdokumentet er lagt til grunn at den norske kvoten av makrellstørje for 2024 blir fastsatt til 386,4 tonn. Erfaringer fra de siste års fiske tilsier at det kan være nødvendig å gjøre noen endringer i hvordan yrkesfisket gjennomføres for å sikre at den norske kvoten fiskes.

Foto: © Brian J. Skerry /National Geographic Stock / WWF

6.3.1 Fartøy som fisker med not

Innledningsvis legger Fiskeridirektoratet til grunn at det avsettes en kvote på 300 tonn makrellstørje til fartøy som fisker etter makrellstørje med not i 2024. Dette tilsvarer kvoten for inneværende år.

Tidligere år har Fiskeridirektoratet vært opptatt av at så mange fartøy som mulig får adgang til å delta i fisket for å sikre at kvoten fiskes. Tilbakemeldinger fra fartøy som har deltatt i fisket viser at makrellstørjen beveger seg over store strekninger på kort tid, og fiskerne er avhengige av observasjoner for å få fisket kvoten. Etter at merk- slipp og rekreasjonsfiskerne fikk delta i fisket etter makrellstørje vil imidlertid observasjoner fra denne gruppen kunne hjelpe yrkesfiskerne og dermed minske behovet for at mange fartøy deltar i fisket. I den forbindelse viser Fiskeridirektøren til at det er store kostnader knyttet til makrellstørjefisket, noe som kan føre til manglende lønnsomhet i dette fisket dersom antall fartøy blir for høyt og fartøykvotene for lave.

Pr. i dag er store deler av den norske kvoten ufisket, dette til tross for at det har vært gode forekomster av makrellstørje i våre farvann. Dette er en uheldig situasjon. Spørsmålet om refordeling har flere ganger vært oppe i forbindelse med årets sesong for fartøy som fisker med not. Fartøy som var i gang med fisket ønsket å få informasjon om eventuell kvoteøkning så tidlig som mulig. Samtidig var kvotene delt ut som garanterte kvoter fra årets begynnelse.

Fiskeridirektoratet har hatt fortløpende kontakt med fartøyene som fisker med not og som er påmeldt årets fiske for å forsikre seg om at disse planlegger å fiske etter makrellstørje. Pr. 25. oktober er det likevel ett fartøy som har planlagt å fiske, men som fortsatt ikke har startet årets fiske etter makrellstørje. Som følge av at problemstillingen virkelig kom på spissen i inneværende år mener Fiskeridirektoratet at det er nødvendig å foreta justeringer i tildelingen av kvoter. Det kan være hensiktsmessig å vurdere en overgang til en maksimalkvoteregulering med en garantert kvote i bunn.

Fiskeridirektøren viser i den forbindelse til at det først vil være klart etter at Panel 2-møtet i ICCAT er gjennomført om Norge får godkjent sin fiskeplan, og dermed også planen for hvor mange fartøy som får delta i fisket i 2024.

De siste årene har Fiskeridirektoratet brukt svært mye tid for å søke å gi fartøyene som deltar i fisket så mye fleksibilitet som mulig – blant annet ved å gå i dialog med ICCAT for å utsette fristen for påmelding og utsette fristen for innbetaling av beløp for observatør. Arbeidet med reguleringen av makrellstørje er svært tidkrevende, og Fiskeridirektoratet mener at det nå er nødvendig å begrense arbeidsmengden i den grad det er mulig. Et tidlig skjæringstidspunkt vil også gjøre det mye mer forutsigbart for fartøyene som deltar, blant annet fordi det vil være lettere for Fiskeridirektoratet å gjennomføre eventuelle refordelinger.

Dersom det ikke melder seg tilstrekkelig antall fartøy som er interessert å delta i fisket i 2024 foreslår Fiskeridirektøren at det, i samråd med næringen, vurderes om antall fartøy skal begrenses, slik at fartøyene kan samarbeide om å fiske opp så mye som mulig av kvoten.

Fiskeridirektøren foreslår at det avsettes en kvote på 300 tonn til fartøy som fisker etter makrellstørje med not i 2024.

Fiskeridirektøren foreslår at åtte fartøy som fisker med not skal få delta i fisket etter makrellstørje i 2024. Fiskeridirektøren forutsetter videre at rulleringslisten fra 2023 legges til grunn ved utvelgelsen av hvilke fartøy som får delta.

6.3.1.1. Joint Fishing Operation – JFO

Som nevnt innledningsvis åpner ICCAT for «Joint Fishing Operation» (JFO). Dette er et fiske der flere fartøy som fisker med not samarbeider, og der fangsten hos ett av fartøyene kan registreres på kvoten til et annet fartøy innenfor en allerede avtalt fordelingsnøkkel. Fartøyene kan selv bestemme hvordan fangsten skal fordeles. Det er ikke krav om at det enkelte fartøyets kvote må være fullt utnyttet før fangst kan tilfalle et annet fartøy i JFOen. Hver av fartøyene som deltar i JFOen vil måtte ha en observatør fra det regionale observatørprogrammet til ICCAT om bord.

For at en JFO skal tillates må medlemslandet godkjenne den. Videre gjelder følgende kriterier:

- Hvert fartøy i JFOen (kan være mer enn to) må være utstyrt til å fiske etter makrellstørje
- Fartøyene må ha hver sin spesifikke individuelle kvote
- Fisket må foregå innenfor gjeldende regelverk

Når kvotene til fartøyene i JFOen summeres skal de ikke overstige totalkvoten som er gitt til den spesifikke JFOen.

Fiskeridirektøren forstår ICCAT-regelverket slik at en medlemspart kan ha flere JFO-er. Det betyr at en JFO eksempelvis kan bestå av tre fartøy som fisker med not og en annen JFO kan bestå av fem fartøy som fisker med not. Fartøy kan også velge å stå utenfor JFO. Fordelen med bruk av JFO er at fartøy som fisker ut over sin kvote vil kunne føre denne fangsten i land og belaste et annet fartøy i JFO-en. De senere årene har det hovedsakelig vært to ulike kjøpere av makrellstørje. Det vil da eksempelvis være mulig å samle fartøyene som har avtale med en kjøper i en JFO og fartøy som har avtale med en annen kjøper i en annen JFO.

Fiskeridirektøren ønsker å få tilbakemelding fra reguleringsmøtet på om frivillig bruk av JFO blant fartøy som får delta i fisket etter makrellstørje vil kunne bidra til å løse problemstillingen knyttet til overfiske av kvote. En slik hybrid vil muligens kunne innebære at fartøyet får verdien av fangsten inndratt, men at overskytende kvantum belastes en «reservekvote» som er avsatt til formålet. Fiskeridirektøren er videre interessert i tilbakemelding på hvilke fordeler/ulempene bruk av JFO kan medføre.

Fiskeridirektøren ønsker tilbakemelding på om fisket etter makrellstørje med not i 2024 skal innrettes på bakgrunn av reglene for en «Joint Fishing Operation» som skissert ovenfor.

6.3.1.3 Observatørordning

Ringnotfartøy som fisker makrellstørje må ha observatør fra ICCATs regionale observatørprogram om bord 100 % av tiden. Fartøyet må selv bære disse kostnadene, og før observatør tildeles må alle kostnader være betalt. I 2023 omfattet kostnadene et fast beløp på € 8 900 + € 4 750, i tillegg til et døgnhonorar på € 250. For fartøy som tidligere hadde deltatt i fisket og hatt observatør fra ICCAT om bord, var inngangsbeløpet redusert til € 4 900. Videre måtte fartøyet ha egen lugar disponibel til observatøren.¹ ICCATs regelverk om regionale observatørordninger for makrellstørje krever at det skrives en kontrakt (Memorandum of Understanding – MOU) mellom selskapet som leverer observatøren og fartøyet.² Kontrakten for 2024 er ikke klar i skrivende stund.

Ved å signere kontrakten forplikter fartøyet seg til å ta imot observatør uten hensyn til kjønn, religion og alder. Videre plikter fartøyet å sørge for lugar, mat og sanitære forhold tilsvarende offiserenes, samt tilgang til en rekke dokumenter, satellitnavigasjonssystem, radar, elektronisk kommunikasjonsutstyr, tilstrekkelig med plass på broen om bord slik at

¹ https://www.iccat.int/Documents/Comply/2353-23_ENG.pdf

² Kontrakten som skulle brukes i 2023 finnes her:

https://www.iccat.int/Documents/Comply/ICCAT_BFT_ROP_MOU_2023_ENG.PDF

observatøren kan utføre oppgavene sine m.m. Det er også krav om at observatøren må være dekket av forsikringen om bord.³

6.3.2. Gruppe for småskala kystfartøy

I 2022 ble det, som tidligere nevnt, opprettet en gruppe for småskala kystfartøy. For at et fartøy skal kvalifisere til å delta i denne gruppen må det oppfylle en rekke vilkår som listes opp i definisjoner i ICCAT rekommandasjon 22-08 paragraf 2 dd):

"small-scale coastal vessel" is a catching vessel with at least three of the five following characteristics: a) length overall < 12 m; b) the vessel is fishing exclusively inside the territorial waters of the flag CPC c) fishing trips have a duration of less than 24 hours d) the maximum crew number is established at four persons or e) the vessel is fishing using techniques which are selective and have a reduce environmental impact"

I rekommandasjon 22-08 paragraf 37 fremkommer det videre at CPC-er (medlemsparter) som har autorisert såkalte "small-scale" kystfartøy til fiske etter makrellstørje, skal allokere en spesifikk gruppekvote til disse. Fiskeridirektøren mener erfaringene med inneværende års regulering av gruppen er svært gode, og ser for seg at det avsettes en kvote til gruppen, og at kvoten vil reguleres som et «olympisk» fiske der alle som er påmeldt i gruppen kan fiske frem til gruppekvoten er utnyttet. Krav for deltakelse i gruppen må være i samsvar med definisjonen på «small-scale» i ICCAT. Videre mener Fiskeridirektøren at det fortsatt må være et minimumskrav at krav til utstyr tilsvarer de som i dag settes til merk- slipp og rekreasjonsfiskerne

Fiskeridirektøren foreslår at det avsettes en kvote på 40 tonn til en gruppe for småskala kystfartøy. Fiskeridirektøren foreslår at gruppen for småskala kystfartøy forbeholdes fartøy til og med 14,99 meter, fordi rapporteringskravene dersom mange fartøy på 15 meter og over deltar i fisket vil være svært omfattende etter ICCAT-regelverket. I tillegg vil det være krav til at fartøy over 15 meter må ha observatør om bord dersom de velger å benytte line. Som alternativ kan det være aktuelt å åpne for at et svært begrenset antall fartøy over 15 meter får anledning til å delta i dette fisket eller i en egen linegruppe.

Det er et vilkår at fartøyene som deltar i gruppen vil kunne defineres som «small-scale vessels» i henhold til ICCAT regelverket for østlig makrellstørje. Det tillates å fiske med stang. Fisket vil være fritt frem til gruppekvoten er oppfisket. Det settes en lengdebegrensning på fartøy som deltar på 14,99 meter. De samme krav til utstyr vil gjelde for merk, slipp og rekreasjonsfiske.

Fiskere som skal delta i denne gruppen skal være registrert i manntallsregisteret på blad B, tilsvarende inneværende år. Det settes en begrensning på antall deltakere i gruppen på 25 fartøy. Dersom flere enn 25 fartøy melder seg på i denne gruppen skal det gjennomføres en loddtrekning der de 25 første på listen får tilbud om å delta i fisket, forutsatt at de oppfyller vilkårene for deltakelse.

³ Ytterligere informasjon om den regionale observatørordningen i ICCAT finnes her: <https://www.iccat.int/en/ROPbft.html>

Fiskeridirektøren foreslår at gruppen som småskala kystfartøy videreføres med de vilkårene som fremkommer ovenfor.

Det er en forutsetning for å innføre en gruppe for småskala kystfartøy at Fiskeridirektoratet får bistand fra Havforskningsinstituttet, særlig når det gjelder fartøy som vil fiske med stang. Erfaring fra merk- slipp og rekreasjonsfisket tilsier at det i stangfisket etter makrellstørje er nødvendig å stille strenge krav til både utstyr og fisker for å sikre at sikkerheten til fisker og dyrevelferden til fisken ivaretas. Denne kompetansen har ikke Fiskeridirektoratet pr. i dag.

6.3.3 Prøver/Havforskningsinstituttet

Fiskeridirektøren viser til at det for småskala kystfartøy etter regelverket i ICCAT ikke er krav om at det skal være nasjonal observatør om bord på fartøyet med mindre det fiskes med line. Fiskeridirektøren foreslår, som tidligere år, at fartøy som ikke har forsker om bord fra Havforskningsinstituttet kan pålegges å ta prøver på vegne av Havforskningsinstituttet.

Fiskeridirektøren foreslår å videreføre ordningen med at fartøy som får dispensasjon til å fiske med line kan pålegges å ha nasjonal observatør om bord. Fartøy i gruppen for småskala kystfiske fartøy kan pålegges å ta prøver på vegne av Havforskningsinstituttet.

6.3.4 Havneanløp og landing

Fiskeridirektoratet vil fortløpende vurdere kontroll av landinger av makrellstørje i 2024. Alle fartøy som får fangst av makrellstørje, må derfor straks varsle Fiskeridirektoratets FMC om fangsten. Dette gjelder også for fartøy som får bifangst. Videre må fartøyet senest fire timer før landing varsle om i hvilken havn størjefangsten skal landes.

Det følger videre av ICCATs forvaltningsplan at all fangst av makrellstørje skal landes i utpekte havner. Kravet om landing i utpekt havn gjelder både fangst og bifangst. Fiskeridirektoratet kan peke ut flere havner i Norge dersom det er behov for dette. For at en norsk havn skal pekes ut, er det imidlertid nødvendig at havnen er lett tilgjengelig for inspektører fra Fiskeridirektoratet, og at disse kan gjennomføre kontroll av landinger der.

Videre foreslås det å videreføre muligheten til å lande størje i utenlandske havner, under forutsetning av at dette er havner utpekt i ICCAT. Dersom fartøy skal lande i slik havn, må det sende forhåndsmelding om havneanløp i samsvar med kravet i ICCAT.⁴

6.3.5 Bifangst

I reguleringen av fisket etter makrellstørje i 2023 er det avsatt en relativ stor andel av kvoten til uunngåelig bifangst. Som følge av en stadig økning av observasjoner av makrellstørje i norske farvann er risikoen til stede for at det kan bli tatt utilsiktet store mengder størje som bifangst i fisket etter andre arter. Fiskeridirektoratet mener derfor det er viktig at det avsettes et relativt høyt bifangstkvantum av makrellstørje i 2024. I 2023 ble det avsatt 15 tonn til

⁴ Oversikt over alle utpekte havner i ICCAT finnes her: <https://www.iccat.int/en/Ports.asp>

bifangst av makrellstørje i fiske etter andre arter. Av dette er 2,5 tonn bifangst makrellstørje registrert.

Fiskeridirektoratet foreslår at kvote til bifangst settes til 15 tonn i 2024, med andre ord det samme som i inneværende år. Bakgrunnen for dette er at selv om bifangsten i 2023 er godt innenfor avsatt kvantum, har Fiskeridirektoratet fått meldinger som tyder på at det er mye bifangst av makrellstørje som ikke blir registrert. Dersom det estimeres at avsetningen til bifangst av makrellstørje i fisket etter andre arter ikke vil bli fisket opp, vil Fiskeridirektoratet anbefale for Nærings- og fiskeridepartementet at deler av kvoten overføres til fartøyene som har fått tillatelse til å delta i direktefisket etter makrellstørje. Fiskeridirektoratet kan stoppe fisket når den norske totalkvoten er beregnet oppfisket.

Som følge av en endring i ICCAT-reguleringen åpnet Nærings- og fiskeridepartementet for at fartøy som får bifangst av makrellstørje i 2019 kan omsette og få betalt for denne. Forutsetningen er at det ved fiske etter andre arter kun er tillatt å ha inntil 10 makrellstørje i den enkelte landing. Bifangsten kan likevel ikke overskride 20 % i vekt av den totale fangst om bord ved landing.

Fiskeridirektoratet har informert om regelendringen på fiskeridir.no, og har også tatt kontakt med næringen for å få spredt informasjonen om regelendringen. Likevel får direktoratet fortsatt tilbakemeldinger om at det er mange som ikke kjenner til ordningen, og det går rykter om at makrellstørje dumpes. Fiskeridirektøren understreker at det er viktig at all død eller døende fangst landes. Landinger av makrellstørje som bifangst vil også bidra til å gi viktig informasjon om bestanden, noe som igjen styrker Norges posisjon når det forhandles om kvoteandeler i ICCAT.

Fiskeridirektøren foreslår at det avsettes 15 tonn til bifangst av makrellstørje i 2024.

Fiskeridirektøren foreslår å videreføre bifangstregelen som innebærer at fartøy som får bifangst av makrellstørje kan omsette og få betalt for denne. Forutsetningen er at det ved fiske etter andre arter kun er tillatt å ha inntil 10 makrellstørje i den enkelte landing. Bifangsten kan likevel ikke overskride 20 % i vekt av den totale fangst om bord ved landing

6.3.6 ICCAT-fangstdokumenter

Ved fangst av makrellstørje skal ICCAT-fangstdokument fylles ut, og det er utviklet en egen elektronisk portal for utstedelse av slike fangstdokumenter. De ulike handelsledd fra fisker til eventuell eksportør vil kunne få tilgang til portalen, slik at de kan logge seg inn og registrere opplysningene elektronisk. Fiskeridirektoratet kan også bistå med dette. Videre må dokumentet godkjennes av direktoratet for å være gyldig. Omsetning uten gyldig fangstdokument er ikke tillatt, jf. forskrift 20. mars 2009 nr. 332 om fangstdokumentasjon for makrellstørje, storøyet tunfisk og sverdfisk. Kravet om fangstdokument gjelder også for bifangst som omsettes.

6.3.7 Forskning

6.3.7.1 Merk- slipp og rekreasjonsfiske

Fiskeridirektøren viser til inneværende års merk- slipp og rekreasjonsfiske etter makrellstørje som har bidratt til en mengde observasjoner, samt merking (spaghetti- og satelittmerker) og viktige prøver av makrellstørjer. Fiskeridirektoratet har hatt svært tett dialog med både Havforskningsinstituttet og merk- slipp og rekreasjonsfiskerne, og opplever en høy grad av profesjonalitet blant alle parter. Fiskeridirektøren mener derfor at årets merk- slipp og rekreasjonsfiske er og har vært et viktig bidrag når det gjelder forskning på makrellstørje, og registrerer at Havforskningsinstituttet stiller seg positiv til fisket og anbefaler et tilsvarende fiske i 2024. Målet er å gjøre merk- slipp og rekreasjonsfisket mindre arbeidskrevende for både Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet.

ICCATs forvaltningsplan for makrellstørje stiller strenge krav til slikt fiske (ICCAT rekommandasjon 22-08 paragrafene 38-46)⁵. Blant annet er det krav om at hvert fartøy som skal delta må ha særskilt tillatelse fra nasjonale myndigheter, at fartøyene i størst mulig utstrekning skal slippe ut igjen levedyktig størje, at fartøy i utgangspunktet ikke kan lande mer enn en størje per dag, og at størje tatt i disse fiskeriene ikke kan omsettes, men skal trekkes fra kvoten. I tillegg skal fangstdata for all makrellstørje som fanges i dette fiskeriet registreres og sendes til sekretariatet i ICCAT.

I 2023 ble det opprettet en ordning med mannskapspool for alle som ønsker å delta i rekreasjonsfiske etter makrellstørje. Denne mannskapspoolen er en registreringsordning, hvor de som melder seg på har tillatelse til å fiske så lenge de knytter seg til et lag. Det stilles ingen formelle krav om erfaring eller lignende til de som melder seg inn i mannskapspoolen. Fiskeridirektøren legger imidlertid til grunn at alle som skal delta i merk- slipp og/eller rekreasjonsfisket i 2024 må melde seg på nytt, og delta i fisket gjennom et lag, slik som i 2023.

Fiskeridirektøren ser videre for seg å videreføre ordningen der hvert lag får tillatelse til å lande en makrellstørje til «matauk», og at makrellstørjen som ellers fanges skal merkes med «spaghettimerker» og slippes ut igjen. Størje som er død eller døende skal uansett tas med til land, selv om laget allerede har landet en makrellstørje. Havforskningsinstituttet skal varsles om alle landinger av makrellstørje i forkant, og få mulighet til å ta prøver. Havforskerne har problemer med å få tatt alle de prøvene de ønsker å ta av makrellstørjen som fanges av yrkesfiskerne, fordi disse prøvene vil kunne gjøre at det blir vanskeligere å selge makrellstørjen. Fiskeridirektøren forstår det slik at prøvene som skal tas ikke vil forringe kvaliteten på fisken, men at det her er snakk om deling av fisk på en slik måte at den, ut fra markedsmessig hensyn, vil bli mindre attraktiv. Dersom havforskerne får mulighet til å ta disse prøvene fra fisk landet av merk- slipp og rekreasjonsfiskere vil det kunne bidra med viktig kunnskap som ellers er vanskelig tilgjengelig.

Fiskeridirektøren mener at det i merk- slipp og rekreasjonsfisket etter makrellstørje bør settes av to kvoter, tilsvarende inneværende år: En kvote for fangst av makrellstørje til matauk, og en kvote for makrellstørje som er død eller døende i forbindelse med merking. Fiskeridirektøren legger for øvrig til grunn at merking med «spaghettimerker» forutsetter at de som skal merke makrellstørjen får tillatelse til dette av relevante myndigheter. Dersom slik tillatelse ikke gis er det kun alminnelig rekreasjonsfiske etter makrellstørje som kan gjennomføres.

⁵ <https://www.iccat.int/Documents/Recs/compendiopdf-e/2019-04-e.pdf>

I 2023 var det kun tillatt å lande en makrellstørje til matauk pr. rekreasjonsfiskelag. Fisket ble stoppet for den enkelte båt når båten hadde landet fisken, med mindre laget deltok i merk- og slippordningen eller ble oppgradert slik at det kunne delta i merk- og slippordningen. I den forbindelse bemerker vi at fisken som landes til matauk gir viktige prøver til Havforskningsinstituttet, og det vil i dette fisket fortsatt være et vilkår for deltakelse at Havforskningsinstituttet får ta prøver av fangsten. Det gjøres for øvrig oppmerksom på at det følger av ICCATs regelverk at en merk- og rekreasjonsfiskebåt kun kan lande én makrellstørje pr. dag.

Fiskeridirektøren bemerker for øvrig at et merk- og slippfiske etter makrellstørje kun vil kunne gjennomføres dersom Havforskningsinstituttet har midler til å bistå med dette fisket. Grunnen til dette er at det er en forskningsinstitusjon som må være ansvarlig opp mot Mattilsynet når det gjelder merkeprosjekt. Fiskeridirektoratet ser det også som usannsynlig at et rekreasjonsfiske kan gjennomføres dersom Havforskningsinstituttet ikke har anledning til å bistå i dette fisket, da erfaring fra de siste årene tilsier at det kreves en særlig kompetanse i forbindelse med utvelgelse av fiskere og utstyr, samt i forbindelse med oppfølging av fisket. Pr. i dag har Fiskeridirektoratet ikke opparbeidet seg denne kompetansen. Fiskeridirektoratet viser til at Havforskningsinstituttet har gjort et helt uvurderlig arbeid opp mot merk- slipp og rekreasjonsfisket etter makrellstørje de siste årene, og er en stor del av grunnen til at dette fisket har vært en suksess.

Fiskeridirektøren foreslår at det avsettes 8 tonn makrellstørje til rekreasjonsfiske. Fiskeridirektøren foreslår videre at det avsettes 2 tonn til makrellstørje som dør eller er døende i forbindelse med merk- og slippfiske. Totalt avsettes det 10 tonn til merk, slipp og rekreasjonsfiske etter makrellstørje i 2024.

Fiskeridirektøren foreslår videre at kravene for deltakelse i all hovedsak tilsvarer kravene fastsatt for 2023. Fiskeridirektøren foreslår en videreføring av ordningen med «mannskapspool». Hvert lag får fiske én makrellstørje til «matauk». Makrellstørjen som landes av rekreasjons- og merk- og slippfiskerne kan ikke omsettes.

6.3.7.2 Levendelagring

Nærings og fiskeridepartementet fikk under årsmøte til ICCAT i november i 2022 gjennomslag for en resolusjon om levendelagring av makrellstørje.⁶ Fiskeridirektoratet gjennomførte i samarbeid med Havforskningsinstituttet pilotprosjektet for levendelagring av makrellstørje i august 2023. Prosjektet tok utgangspunkt i resolusjonen Norge forhandlet frem på årsmøtet.

Forsøket ble gjennomført i samarbeid med notfartøyet Vestbris og varte i 14 dager. Det ble utført tre kast og totalt 28 fisk ble fanget. 26 av disse overlevde overføring til transportmerd og transportfasen. Makrellstørjen fra det tredje kastet ble overført til transportmerd, og deretter til lagringsmerd hvor de ble holdt i live i ti dager. Det ble tatt kjøttprøver og gjort vurderinger av dyrevelferd og fiskens adferd. I tillegg ble det innhentet verdifull erfaring om

⁶ <https://www.iccat.int/Documents/Recs/compendiopdf-e/2022-07-e.pdf>

fangstoperasjonen, fangsteffektivitet, akustikkmetodikk, effektivitet i overføring inn til de forskjellige merdene, observasjoner og overvåkningsmetoder.

Gjennomføringen av prosjektet var en suksess. Samtidig er det flere momenter som må på plass før man kan drive med levendelagring av makrellstørje i Norge i større kommersiell skala. Det fremgår av resolusjon 22-07 at Norge skal fortsette å gjennomføre forsøk frem til 2027. Det skal så legges frem en større rapport med funnene fra årene med forsøk slik at det kan utformes et regelverk i ICCAT for levendelagring av makrellstørje tilpasset norske forhold.

Mulighet til å levendelagre makrellstørje vil kunne ha markedsmessige fordeler, blant annet ved at man ikke «oversvømmer» markedet med makrellstørje når det blir tatt flere fangster av størje i løpet av kort tid. I tillegg vil en ha størjen i kontrollerte omgivelser for avlivning slik at kvalitet og velferd blir ivaretatt.

Levendelagringsprosjektet er avhengig av at fartøyene som deltar i makrellstørjeprosjektet bidrar med sin kompetanse, erfaring og muligheten for leie av fartøy inn i prosjektet til neste år. Uten kapasiteten til bruk av påmeldte fartøy vil ikke prosjektet kunne fortsette. Prosjektet er avhengig av at næringen melder sin interesse tidlig slik at en får stabilitet i prosjektplanleggingen og en oppstartsdato for neste års tokt.

Fiskeridirektøren foreslår at det også i 2024 avsettes 18 tonn til forskning på levendelagring av makrellstørje.

6.3.8 Charterfiske

Fiskeridirektøren viser til at Fiskeridirektoratet gjennom året gjentatte ganger har fått spørsmål om det vil bli tillatt med et charterfiske etter makrellstørje. Et slikt fiske innebærer at fartøy som har fått tillatelse til å delta i fisket med stang kan ta med betalende gjester ut for å fiske. Dersom gjestene får makrellstørje, vil fartøyet kunne lande fisken og få betalt for denne. Fiskeridirektøren viser til at dette er et fiske som reiser flere ulike problemstillinger, herunder problemstillinger knyttet til fiskevelferd. Charterfiske etter makrellstørje kan potensielt generere høye inntekter for de som får tillatelsen, og det er viktig å utrede hvilke begrensninger som skal settes – eventuelt om gjestene må være bosatt i Norge, eller om også turister kan få delta.

6.3.9 ICCAT

Som nevnt gjennomføres årsmøtet i ICCAT i november 2023.

Fiskeridirektøren legger til grunn at fisket etter makrellstørje i 2024 reguleres i samsvar med ICCATs vedtak i årsmøtet i november 2023, og ICCAT-reguleringene forøvrig.